

očito, da ni videl tragike, kakor jo je tako edinstveno prikazal Ivan Cankar, ki učitelja ni smisel, ker je spoznal moč trpljenja.

Ce že mislimo nekoliko pokramljati o pravdi glede ugleda učiteljskega stanu, ni treba pregledovati ali preširoko segati. Toliko je predstav, da se je lahko orientirati, pa tudi metod, kako se to dela, da je stvar lahko razumljiva. Namreč — da ne bo pomote — z objektivnostjo je križ. Drugič pa, četudi bi bila objektivnost v zakupu, kdo je prav za prav pooblaščen in od koga, dajati lekcije na desno in levo, menda tako, kakor je ravno telesno razpoložen? Saj bomo nekoliko čuli o tej zadevi malo pozneje! Bila je tudi moda, javno čim več razpravljati o učiteljstvu in delati umetno nerazpoloženje ljudstva v podeželju proti temu ravno za podeželje tako važnemu stanu. Zadnje čase je to ponehalo, kar je popolnoma prav in pošteno! Nepristranski opazovalec, skrit za dogodki malega dela malih sosedov, si je ustvaril v teku časa svojo sodbo. Ampak takih opazovalcev je tako malo, ali pa so tako skromni, da njih beseda skoraj da ne pride do izraza. Hudó je, če pridejo do besede demagogi ali analfabeti...

Običaj je, da se recimo v družbi, mali ali veliki, čez učiteljski stan zabavlja, se kritikuje, smeši i. sl. in da so pripadniki raznih stanov v tem skoraj enodušni. Se celo največji lenuh ali delamržež — to je opaziti — ustvarja mnenje v obraz učitelju in učiteljici, da je učiteljski stan tak stan, ki najmanj, to se pravi, tako rekoč nič ne dela. Neumestno je seveda takemu bedaku dokazovati obilnost in raznovrstnost učiteljevega dela. Zopet je opaziti drugi primer, kako v družbi — kajpak v smešenje učiteljskega stanu v navzočnosti učiteljstva — kako malo zaposleni in dobro plačani velmoži (birt) postavljajo tisti znani račun, koliko dni ima na leto učitelj pristo in da ima leto premalo dni, da bi mogel v polni meri izkoristiti odvisne počitnice ali dopust... Ali ste že slišali tisti vic? Vsak dan ena, bi lahko rekli... Zgodilo se je, da se celo mlad študentek (ki se ima morebiti ravno učitelju zahvaliti, da je prišel s podeželske ljudske v mestno srednjo šolo) mogočno in svečano razkorači, ko samozavestno razlaga in tolmači svojo sodbo o učiteljskem stanu, ki da ni storil svoje »dolžnosti«. Smešenje, obrekovanje, neznosno kritiziranje: to je delo družbe, v kateri čestokrat sebi v jezo in zasmeh poseda tudi slovenski učitelj. To je malo delo malih ljudi.

Cepprav ni podcenjevanje nobenega stanu, so vendar stanovi, ki služijo preprostem podeželskemu človeku samo za ceno dragega plačila. Uporaba nekaterih stanov malemu, neimovitnemu deželanu je sploh nemogoča. Ni pretirano, če kdo trdi: Podeželski človek dostokrat se za sol ali šibice nima! To je težko dejstvo, ki pa malokoga gane. Imaš priliko opazovati velike gromovnike za narodov blagor, ki pa so ob vprašanju cenejšega dela za podeželskega človeka gluhi, trdi. Njih sree se ne da omečiti, niti spričo dejstva, da ubogi človek res se za sol nima. Pa kaj se zgodi! Ta dragi človek, ki nosi v prsih trdo sree neusmiljenja in neuvidevnosti za stvarne in težke potrebe svojega revnega bližnjega, je spoštovan človek, vse se mu odkriva in ni ga, ki bi se ga upal oklevetati ali ožigosati. In skoraj da se nam ni mogoče spomniti, da bi bil v narodnem zastopstvu kak narodni ali ljudski zastopnik ožigosan! Razine pijavke ubogega ljudstva in nad kakim čelmin stanom radi težkih pogreškov celote ali poedinca nad narodom izrekel svoje težko prokletstvo. Vemo, da je moral kmot pod ceno prodajati živino, a kdaj je kdo n. pr. radi tega stresal svojo jezo na mesarski stan? In vemo, ko gledamo v podeželju, še marsikaj, kar gre v najvišje in najidealnejše poklice — toda ne moremo ugotoviti, da bi bil kdo grajal v svojstvu narodnega zastopnika le en stan razen — učiteljskega. Kajpak, učiteljskega!...

Je prišel v vas kandidat — o lepi časi minulih let, ko smo imeli toliko poklicanih! — in vaščani so prišli poslušati; vsakdo je radoveden po novicah, kako in kaj. Govoril je poklicanec n. pr. nad uro. Mimogrede je omenil zidanje ceste; da so zdravila draga in honorarji nekaterih tudi za kmeta potrebnih poklicev pretirani, je pozabil omeniti. Potem pa se je začelo: ves ostali čas — skoraj polno uro — je govoril o šoli, udrihal po učiteljih in učiteljicah, ki da jih je vse preveč in bodo požrli narodno blagostanje! Sipal je ogenj in žveplo na učiteljsko paro, ki grozi uničiti kmetske žulje... Molče so se ljudje vaščani razhajali po domovih. In vprašanja, kako je bilo na shodu, so potem odgovarjali domačim zamišljeno? Tudi ta je čez učitelje zmerjal... Bolj malo je znan dogodek, da je kandidat — menda je bil peti ali šesti — tako udrihal na shodu zoper revno učiteljsko paro, da se je kmetom, vajenim take godbe, začel tresti trebuh, pa so se potem tako režali, da so od smeha skoraj popokali... Bogme, da so se zares režali! Ampak ne učitelju ali ubogi učiteljski pari!

Ne glede na to, da se je pri nas iz političnih razlogov mnogo grešilo in se je človek ocenjeval zgolj po pripadnosti k politični stranki, kjer je veljalo (in žal se velja v mnogih primerih) pravilo, da je človek kot pristaš najpoštenjši, najlepši, najvrednejši i. sl. človek, čeprav je v resnici morda najgrši lopov, je — kot je bilo omenjeno, prišlo v modo — obrekovati učitelja in njegovo delo. Ta moda je značilna za naše razmere. In kljub dejstvu, da je slovenski učitelj marsikomu napravil velike usluge in so s pomočjo njegovega idealnega hrta mnogi splezali na zavirljive položaje, so ti tiči ali krti vendarle napravili z učiteljem potem tako kakor se je zgodilo z zamorcem v tisti drami: Zamorec je svoje delo končal, zamorec lahko gre...

Ampak bodočnost mora pokazati drugo pot. Do zdaj je bilo tako, da je učitelj skušal vleči voz, vsi ostali pa so ga zadrževali.

To je: nihče se ni vpregel, da bi pomagal voziti. Pač pa so vsi takšni ali večina njih kričali zoper vaškega »bol-inteligenta« siromaka, kot da je on kriv raznih gospodarskih in socialnih nedostatkov šole ali podeželja, ali kot da je on vir in naredbodajalec za eno in drugo slabo, kar tem ali onim ni bilo všeč. Seveda niso mogle takšne metode nikogar zadovoljiti, to se pravi, niti učitelja, niti ljudstva. Zato je nujno, da posveti učitelj svoje organizacijske zmožnosti neposredno ljudstvu še naprej s poudarjenim delom v šoli ter da — ker mu ni bilo dano drugače in so

tudi za bodočnost slabi izgledi — s smotno samovzgojo in samozobrazbo ter pridnim šolskim delom izoblikuje svojo osebnost do najvišje mere! Za našo vas se morajo pobrihati vsi, kakor smo zapisali že v zadnjem pismu; to pa bodi skrb javne uprave, ki naj razmesti po potrebnem podeželju odvisne inteligente (šolance), tako agronome, zdravnike i. sl., da bodo v direktnem stiku z ljudstvom tudi oni spoznavali ljudske potrebe in razmere ter tako nudili narodu naravnost praktično in dejansko svoje strokovne zmožnosti!

V počaščenje vzornega vzgojitelja in stanovskega tov. Frana Trošta

V četrtek, 1. februarja, je za vedno zatisnil svoje oči naš zvesti tovariš Fran Trošt v 83. letu svojega plodnega življenja. Z njim odhaja v večnost po svojem delu, trudu in sposobnosti veljavna, visoko čislana, spoštovana in priznana osebnost.

Pokojnik je bil sicer rojen v Benetkah 25. septembra 1857., kjer je bil njegov oče v trgovski službi, a izhaja iz Vipavske doline. Tu je tudi preživel svojo otroško dobo. V Vipavi, v trgu, je prejel prvi osnovni pouk, na kar ga je oče poslal v Ljubljano na tedanjega realno, na kateri je položil maturo 1877. Ker ga je gnal neki notranji nagon v učiteljski poklic, je prestopil še na učiteljske v četrtil letnik ter se tu položil z najboljšim uspehom zrelostni izpit 1878. Prvo njegovo učiteljsko mesto je bilo v Ihanu, kjer je ostal tri leta. V Vodicaх za Smarno goro je bil nadučitelj petnajst let. Ondotno prebivalstvo je bilo z njim nad vse zadovoljno in vsi so ga spoštovali in radi imeli.

Poleg pouka in odgoje mladine v šoli, se je posvetil z vso vnemo vrtnarstvu in sadjarstvu. Njegov šolski vrt je slovel kot eden najvzornejših in je pokojnik kot najboljši strokovnjak v goji sadjarstva dosegel zelo lepe uspehe. Kot poznavalec Vipavske doline, ki je že takrat slovela po svojem zlahtnem sadju, je to zlahtno sadje pričel zasajati tudi na svojem sadnem šolskem vrtu in z zgledom pričel vzpodbujati k temu še ondote prebivalce in ne brez uspeha. Ta njegova vnema je bila priznana na merodajnih mestih. Zato je prejel več priznanj in pohval.

V času, ko je pokojni Fran Trošt nastopil službo, še niso bile šole opremljene z raz-

nimi učili. Ta nedostatek je z lastno sposobnostjo in marljivostjo odpravil. Kot spreten in izbirčen risar se je lotil risanja zemljevidov za osnovne šole pri začetnem zemljepisnem pouku ter delal načrte za vzorne šolske vrtove.

Pa ne le to. Bil je izbirčen in nad vse spreten izdelovalec vseh potrebnih učil, preprostih pa tudi bolj natančnih. In teh ni izdeloval le za svojo, ampak tudi za sosedne šole. Toda ne za plačilo! Ker mu je bilo tako delo nad vse drago, je izdeloval učila za razne šole po večini le na ljubo svojim tovarišem. Pridobil pa je za to delo marsikaterega svojih stanovskih tovarišev. Vse svoje izkušnje je povrh še objavljaval v učiteljskih revijah, predvsem v »Učiteljskem tovarišu«.

Zelo mnogo se je bavil tudi z glasbo in petjem. Saj je bil priznan glasbenik. Poleg cerkvenega petja je tamkaj ustanovil in vodil tudi svoj pevski zbor.

Za vse to njegovo požrtovalno delovanje so mu izkazali priznanje ondote občani s tem, da so ga kmalu po prihodu v Vodice izvolili v občinski odbor in mu prepustili tajniške posle, katere je vodil po svoji navadi z vso vestnostjo in v največje zadovoljstvo vseh občanov.

Po petnajstih letih službe v Vodicaх je dobil 1. 1898. mesto učitelja v Ljubljani. Tudi tu ni prenehal s svojim delom, marveč ga je marljivo nadaljeval in izpopolnjeval.

Po 46 letnem službovanju je bil 1. 1924. upokojen. Svoj zasluženi pokoj je užival v svojem lastnem domu na Mirju. Okrog njegovega stana se razprostira skrbno obdelan vrt, zasajen z najzlahtnejšim sadnim drevjem in vsakovrstnimi cveticami, negovanih od najskrbnejšega vrtnarja.

Po očetu so podedovali vsi njegovi sinovi in hčerka muzikalni talent in slove kot znani virtuozji daleč naokrog, celo preko meje naše ožje in širše domovine.

Pokojnik, ki je bil mirne narave, se ni silil nikjer in nikdar v ospredje, a bil je odločen v svojem prizadevanju za napredek šole in učiteljskih pravic v tedanjih za učiteljsko še ne prelepih in še manj ugodnih časih. Bil pa je ljubezniv tovariš in v družbi najboljši družabnik.

Zadnjo soboto smo ga spremili na njegovi zadnji poti. Kot ljubitelju petja so mu pevci v slovo in počastitev zapeli tri žalostinke »Vigred«, »Usliši nas« in »Blagor mu«.

S svojimi deli si je postavil trajan spomenik, a njegovi sotovariši ga ohranimo v trajnem spominu.

L. P.

UČITELJSKI POKRET

Nekaj bilance

V 16. številki »Učiteljskega tovariša« z dne 17. novembra 1938. je priobčil F. K.-c članek »Nekoliko statistike k našim anketam«. Številke o naših sodelavcih, ki jih navaja članek, so še porazno nizke. Po dobrem letu trdega dela moremo vsekako zabeležiti i kvanitativno i kvalitativno zelo lep porast. Spodnja primerjava bodi temu dokaz:

Sreska društva	v l. 1938.	v l. 1939.
Brežice	1	2
Celje	3	10
Črnomelj - Metlika	1	9
Dolnja Lendava	2	7
Dravograd	3	14
Gornji grad	8	5
Kamnik	1	1
Kočevje	1	12
Konjice	1	1
Kozje	?	1
Kranj	1	15
Krško	1	12
Laško	3	32
Litija	—	—
Ljubljana - vzhodni del	—	5
Ljubljana - zahodni del	—	5
Ljubljana - mesto	3	4
Ljutomer	2	6
Logatec	7	6
Maribor - desni breg	2	5
Maribor - levi breg	3	17
Maribor - mesto	1	—
Murska Sobota	4	7
Novo mesto	1	6
Ormož	?	5
Ptuj	14	13
Radovljica	1	5
Slovenj Gradec	5	—
Sv. Lenart	?	3
Škofja Loka	—	3
Šostanj	?	6
Šmarje pri Jelšah	2	4
Zužemberk	?	6
Skupaj	75	227

Prej je bilo na ozemlju bivše Kranjske 16 sodelujočih ali 21,33 % in na ozemlju bivše Štajerske ter Koroške 59 ali 78,67 %; sedaj

pa je z bivše Kranjske 85 sodelavcev ali 38 % in iz bivše Štajerske ter Koroške 138 ali 62 %.

Slej ko prej poudarjamo, da je sodelovanje pri Učiteljskem pokretu docela prostovoljno. Zavisli edinole od delavoljnosti našega v Jugoslovanskem učiteljskem združenju organiziranega učiteljskega in od spoznanja, da je tako delo neobhodno potrebno bodisi za poedinca vzgojitelja kot za širšo čitajočo javnost. Delavoljnost in spoznanje pa ustvarjata in negujeta ono moralno nujno, ki zahteva absolutno točne podatke pri vsaki nalogi, ne oziraje se na levo in desno, ono potrebo, ki sili gledati našega šolnika realistično — v nasprotju z dosedanjim spekulativno idealističnim — in ostro opazovati vse pojave, ki morejo vplivati na našo šolsko deco.

Kljub gornji razveseljivi tendenci po razširjenju in poglobitvi našega dela pa še zdaleka nismo zadovoljni. Še in še potrebujemo resnih, agilnih in vsestransko razgledanih ljudi, ki se bodo, z dosedanjimi praktiki vred, sistematsko ukvarjali s študijem naše dece ter vseh pojavov, ki kakor koli tangirajo naše ljudstvo in vplivajo na kulturno raven Slovencev in vseh Jugoslovancev. Za sedaj smo slovenski pokretaši s svojim delom vzor tovarišem z ostalih banovin. Pazimo, da ostanemo to tudi za bodoče!

Učiteljski pokret si ne lasti monopola za realizacijo vprašanj, mimo katerih ne more noben dobro misleč Slovenec iti slepo, odločen pa je pokreniti veliki mlin slovenske mladinske in prosvetne politike, da bi že enkrat mogel začeti — z aktivnim sodelovanjem najširših učiteljskih vrst in ostalih prosvetnih socialnih ter ekonomskih delavcev — mleti le kleno zrnje naše narodne individualnosti in nuditi naši mladini polnovredno duševno hrano.

Učiteljskemu pokretu se radi podtikajo vsi mogoči podtalni nameni. Stara pesem! Še vedno so se vsi čisti, pošteni, odkriti podvigi blatili in mazali po onih, ki jim je neugoden vsak možat korak, po onih, ki jih prehladi vsaka sapica, ki nastane ob prizadevanju delavnih ljudi.

Zakaj se je Učiteljski pokret lotil najprej preiskave socialnih razmer slovenske mladine? Kakšen smisel ima vse to? Ali more učiteljsvo z golimi številkami, kratkim računom in nanizanimi fakti čez noč izboljšati in izpremeniti stanovanjske, oblačilne, prehranjevalne in ostale pereče življenjske potrebe? Nismo v stanu in ne na položaju, ki to ureja. Smo pa del našega naroda, ki nam je poveril skrb za svojo deco in ki dnevno terja od nas računov, kako skrbimo zanjo. Zato smo dolžni gledati tudi na vse telesne potrebe naših varovancev in z matematično objektivnostjo odkrivati vsej javnosti naše izsledke. Pozno smo se lotili gledati na otroka celostno, vendar še ne prepozno. Ako kdo misli, da nismo za to poklicani ali kvalificirani, naj pride vsaj tako odkrito in pošteno zraven in se sam loti tega posla ali pa naj izvežba kader strokovnjakov, ki se bodo samo s tem pečali. Pred kratkim smo čitali predlog poklicnega svetovaleca prof. g. Brenka, ki predlaga strokovnjaka psihologa za vsak šolski srez. Morda bi nam kdo prevzel to nevhvaležno in odgovorno nalogo in postavil za vsak šolski srez še izvežbanega sociologa praktika, ki bo od enega do drugega šolskega okoliša hodil in za vsakega otroka posebe nabral vse one podatke, ki jih mi preprosti vaški učitelji potrebujemo pri vsakdanjem šolskem delu.

Zaenkrat smo še docela navezani sami nase in na svoje znanje. Močno smo še osamljeni na terenu. Mnogi tovariši stoje še v pesimističnem stavu do našega prizadevanja. Ako je temu vzrok samo neinformativnost in pogrešajo iniciative za začetek, tedaj te čeri ne bo težko obiti. Svoja vprašanja in pomisleke naj kar prijavijo tajništvo Učiteljskega pokreta (Ljubljana, Frančiškanska ulica 6), pa bodo dobili nanje dovolj pojasnil. Ako pa je vzrok v komodnosti, zlobnem podtikanju, zavisti in ostalih vrlinah kulturonosca XX. stoletja, zoper take vrste kritikastrov pa ima Učiteljski pokret samo en, a dovolj učinkovit odgovor za vsakega poštenjaka, to je, svoje delo. Javnost in čas naj nas pa ocenita!

Nimamo propagandnega urada, ki bi naše uspehe bobnal v javnost. Naše delo je težaško. Mnogo truda in moralno zadoščenje sta edino plačilo. Bore malo za kruhoborca, brez cene za materialista. Zato tudi takih imen ne najdemo v naši kartoteki. Uverjeni pa smo, da bodo dosednji sodelavci ostali še v naprej tako aktivni in sami pritegnili k delu še svoje sode. Raziskovalno delo vzbuja potrebo po teoretski poglobitvi, slednja pa težnjo po reformiranju lastnega dela v razredu in izven šole.

P.

Naša gospodarska organizacija

VABILO

REDNI OBČNI ZBOR

Učiteljske gospodarske in kreditne zadrage, r. z. z. o. z., v Celju

se bo vršil

v soboto, dne 17. februarja 1940., ob 13,30 v konferenčni sobi II. lj. deške šole v Celju

s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev in konstituiranje skupščine.
2. Čitanje zapisnika zadnje redne skupščine.
3. Poročilo upravnega odbora.
4. Poročilo nadzornega odbora.
5. Sklepanje o letnem sklepnem računu, o porabi poslovnega prebitka in podelitev razrešnice članom upravnega in nadzornega odbora.
6. Volitev članov upravnega in nadzornega odbora.
7. Predlogi in pritožbe, ki jih je predložiti 8 dni pred skupščino.
8. Določitev:
 - a) vsote, do katere se sme zadruga zadolžiti;
 - b) vsote hranilnih vlog, ki jih sme zadruga sprejeti;
 - c) najvišjega zneska kredita, ki ga sme zadruga nuditi posameznemu zadrugniku;
 - d) obrestne mere posojilom in hranilnim vlogam.
9. Slučajnosti.

Ako skupščina ob napovedani uri ne bo sklepna, bo čez pol ure druga na istem kraju in z istim dnevnim redom, ki bo v smislu točke 38. priloge sklepala veljavno ne glede na število navzočih zadrugnikov.

Za upravni odbor:

Predsednik:

Član:

Zemljč Branko s. r.

Voglar Fran s. r.

Učiteljska fiskarna

—t V Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani dobite vsakovrstne zvezke za šolo v brezhibni izdelavi. Vsak zvezek je opremljen z dobrim pivnikom. Potrebujete noteze, bloke, beležnice, nabavite si jih istotam.

—t Kadar boste potrebovali kakršno koli obliko in barvo pisemskega papirja, zapomnite si, da ima Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani veliko izbire.

—t Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani ima veliko zalogo razglednic. V vsakem oziru boste postreženi, če si jih ogledate.

—t Persa, svinčnike, kuverte, črnla, pisarniške in šolske potrebščine si najceneje dobavite v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.